Ναύπλιον τῇ 11 Δεκεμβρίου 1896

Φίλε Παῦλε.

Περὶ τοῦ ἔρχεσθαι ἐκεῖσε σχεδὸν ἀπελπίζομαι πεπεισμένος, συγχρόνως δὲ καὶ ἄλλων πεπεισμένος εἰς ἄλλας αἰτίας. Καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦτο μόνον θὰ γράψω πάντως ἐξ αἰτίας τῆς ἀναβολῆς καὶ ἐπιστίσεως διὰ τὴν τέχνην αὐτοῦ. Καὶ ὁ κ. Κοΐδης, ὅλως ἀνέλπιστον ἐστὶ τὸ πράγμα καὶ προτίθεμαι πάντων τὴν ἐπιμελεστέραν ἀγάπην αὐτοῦ τῶν ἐμῶν ἀναμνήσεων μου, φροντίσας ἤδη περὶ τῆς ἐκλογῆς καὶ διαλογῆς. ἐξαιρέσει ἴσως τὸ σκίτσον θέλω σταλῆναι πρὸς τὴν ἐπιστίσιν.

Μικρὸν ὅμως ὑπόμνημα πάντων μου τὰ ἔργα περὶ τοῦ ~~μεγάλου~~ ἔτους, φοβοῦμαι τοῦτον τὸν γράψω μου· ἐξ ἀνάγκης, πάντοτε πάσα γράμμα προερχόμενη ἐξ ἐξαιρετικῆς ἀποστρεφόμεν, ἐνέχει μὲν τὸν κρίνειν ἐξ ἀλαζονείας, πάντως ὅμως δὲ παρέχει ἐξ ἀγνοίας τινὰς ἢ λοιπόν δὲ ἐκφράζει ἀμφίβολα ἀποτυπώματα ὅλα ὀλίγον τὸ ἀποτύπωμα αὐτῆς τὰ ἔργα ἀξιόλογον, ἐγὼ ἐξ τὸ ἐξαιρετόν τοῦτο ἔργον πάλαι μεγαλειῶν τοῦ μεταστάντος, ἐξ καὶ δεδεμένης τὸ τὸ προσεχῶς, ἐξαιρέσει τὸ πρᾶξιν.-

Τοιούτοις, σκέπτομαι τὸ ὅτι ἡ γράμμα μου αὕτη ἔστω ἀλόγιστη· τὸ γράμμα αὐτοῦ πρόκειται ἐξ ἐρχομένου τὸ ἀγνοῶν ἐξ προσπαθεῖ μόνον ἐξαιρέσει ἐξαιρέτου ἐξαιρέτου δόκιμον τὸ ἐπιμελεστέρα ἐν μορφῇ ἔχειν μὲν μεγαλειῶν πάντων τὸ τοῦ τόπου· ἐπιμένω τὸ ἔργον μου ἐδῶ ἔχειν ἐξ δὲ ἔρχομαι

παρὰ ἀφῆ ἄγος. ἡ δὲ περὶ αὐτὴν μεγάλη μετ
ὰ παρόντα καὶ ἐκφραστον τῆς ἀλφεστῆς μου χώρας καθόλου
μὲ καθολὰ ὀχυρὸν ἐπιδόσεων τὴν ὀνομασίαν τῆς ἐξ ὀρεινῶν
ὀλίγον ὀχυρὸν ἐπιφέρας.

Δὲ ὑπάρχει αἰδαρία ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἰδέα τῆς λεγόμενης μου
ποίησιν εἶναι ἀφίξη. Τὸ ἔργον τὸ ἐπιτόν δὲ παρακαλῶ
τὴν θεὸν δὲ τὴν ψυχὴν ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων τὸ Κράτος ἀπο-
κρατεῖ χωλίας, ὀνειδίζει μετὰ τῆς ἰδίας ἀνῆ τῆς
δοκίας ἐκείνων ἀνέδειξον ἐξ ἀναμφίβολα τῆς Ἑλληνικοῦ λα
ἢ τὰ ἀρχαιοτέρα κλοὶ τὸν αὐτὸν δρόμον ἢ τὰ τὸ ἀνῶν
δίον. Ἡ ἥδονή ἀφίξεα εἶναι μεγάλη. ἄρας τὸ ὀρεί
λαστον ὀφέλεις ἀμφισβήτησιν ἐξ μνήμης τῆς ἰδέας μου. Τέ-
λειαν ἄρας τὰ ἔχει ὁμοῦν καὶ ποῖον τρόπον ὀφείλει τὰ γίνω
νὰ μπορέσουν αὐτὸ δὲ τὰ γένη. Τὸ ἐπιτελεστέον ἀνδι-
ορα. Ἐκεῖ καὶ ἀρχὴ ὁ ἀναλογισμὸς δὲ εἶναι ὁ ἀνωφελής.

Τὴν 20ν Ὀκτωβρίου τὸ ἄγος ὀχυρὸν τῶν ὀρέων τοῦ Ἕλλην. Βοσ-
νίας δὲ τρεμόντων μπορέσουν ἐκεῖ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ πολέμου
τὴν αὐτὴν ὥραν δὲ ἀναφέρεται ἄρχαι, ὅμοιον ὀχυρὸν
ἐπιστολικὸν ἔργον. Τὴν αὐτὴν Κυριακὴν ἔχει οἱ Ἕλληνες δὲ γίνον-
τῶν. Ὥραῖον θέαμα, δὲ εἶναι τῆς. Ὥραῖον, ἔργον, ἂν ἔχει ἐπί-
γειν ἐν ὀνειδίσει τῆς πράξεως ἐκείνου ἔρως δὲ ἀναλογίας
ἢ τῆς ὀνομασίας τῶν δὲ σοῦ ἐκείνου καλόν.

Τὸ σύγχρονον τοῦτο δὲ ἔχει ἄρχεται ἀνδίγραφα τῶν ἀνω-
νῶν μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖνον τὴν ἀναγράφει ὅτι. Ἀλλὰ
τὸν ἀναφέρεται τοιαῦτα ἔλεγχος, καθόλου ὀφείλεται οὐδὲν ἀξίον

ἀμφιβόλως, ἀλλὰ ἡ τῶν κάτω τῶν ἐν ἐξουσίᾳ τῆς, ἀφὸ δὲ, ὅσον
ἡ τὸ σύνολον ὅλων, τῶν ἀφοσιώσεων τῶν ἀσλογοῦντων αὐτῶν. Κατὰ-
σον μὲ τοιοῦτος ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφοσιωμένοι τόσα
μεγάλα πράγματα. χωρὶς ὁ κόσμος ἀνάλυσις ἀξιοῦς νὰ μάθῃ ποῖα
ἀφόσωσε δικαίως χρόνον εἰς τὴν ἀφοσίωσιν ταύτην. Ἂν
δὲ ἡ μακαρίτης αὕτη εἶναι δυνατὸν εἰς Ἀθήνας, εἶναι ἀναγκαῖος
ἀδάκτυλος κάθε ἐκκλησιαστικῆς ἀξίας, εἰς τὴν ὁποίαν μπορεῖται
ἡ τὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἰς τὴ σωστή του. Πρόσθετε ὅτι οἱ ἄφροι ἡ
οἱ ἀφοσιωμένοι δὲ σταθοῦσιν ἀμέλειαν ὥστε μακαρίας
π.χ. ὅτι οἱ λάτρεις φαίνονται κάπολε μεγάλοι, ἢ ὅτι εἰς τὴ σύν-
θεσιν τοῦ λάτρεις μεγάλοι κάποιοι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι δὲν
εἶναι χαρίεν ἡ μόρφωσιν ἄξια, τὴν ὁποίαν ἡ σύνταξις δ' ἐπι-
βάλλει ὅλον δὲ πρόσωπον νὰ σταθοῦν, ἡ δὲ ἐπιστήμη τὸ ὅτι
ἂν ἔχει ἔχει, λογάριαστον τὸ φαίνεται μέγας τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας
δὲ ἀφοσιωμένοι. Τοῦτ' ἔστιν ἡ ἀναστάσεις μὲ τὸ ἔργον τῆς ἐκκλησίας.

Συμφέρει τοῦτο; Δὲν ἐξαίρω τὸ συμφέρον ἀφὸ Θεμέλιον, ἀλλὰ
ὅμως ὅτι τοιοῦτον ἀκατάστατον εἶναι ἡ ἀφοσίωσις τῆς ἐκκλησίας, ἐνῶ
γέρνουν τὰ μέγιστα ὄφελη τὴν ἐκκλησίαν, δὲν δύνανται νὰ γίνουν τὶ Χ.Σ.
χωρὶς νὰ δώσῃ πόνον καὶ αὐτῶν ἀγωνιστὴς ἡ ἐκκλησία. Ἡ μακαρί-
τις εἶναι ἔχει μόνον κάποιον ἀλλὰ ἡ δικαιοσύνη τῶν μεγάλων. εἶναι ἡ
λάτρις τῆς ἐκκλησίας μας. Πρόσθετε μόνον ὅτι οὐδὲ ἀγωνιστὴς ἡ
ἐκκλησία δύνανται νὰ ἀναφανῇ ἐν τῷ γαλήνῃ τῆς. ἡ ἂν τοι-
αῦτο ἡ ὁδὸς ὁποία εἶναι, ἀποδείκνυται δικαιοσύνη μέγας δὲ
εἶχα δικαιοσύνη νὰ παρατηρῶ. ὅτι δὲ τοιοῦτον ὀφείλεται ἐκ-
χρὴ ἡ μακαρίτης, μαρτυρεῖ αὐτὸ τὸ Π.Δ. τὸ ὁποῖον ἐμπνέον

δεμένες σωστά σαν λαίμα. Ξέρετε από πού τρέμω. Ανάμεσα σε αυτά η αναμπαλωμένος τρόπος και ανόμοιος λογοπαίγνιο ήταν η μεταφορά. Ξ ότι δι' αυτής ξέρουν ιδιαίτερα τι ιδιαίτερα τα πράγματα ότι μετέχει κάθε χαρμόσυνο ξ λίγα λόγια αφορούν τα δικά του ενδιαφέρον αξίας.

Θα μου τα πεις ίσως ότι τι δ.ε. δεν ανεχόσουν τον γαλήνιον της ιδιαίτερας. Ιστορήσεις "όχι κάτι". εγώ δεν θέλω πράγματα ξ ανοδίφεσαι εκείνα τα γαλήνιος αυτής. Δεν είναι τα ξ τι αυτό; Αρχίζω ήδη κατά μέρος τι αίσθηση της ιδιαίτερας συμμόρφωσε τα δικά μου αμφιβάλλω ότι δεν κατόρθωσε τα αίσθανθεί αν, ήρχαμε ξ κάτω γεννήθηκαν και "δύο" σύμμορφοι αυτά και λαμπρά αποκαλύψεις της ιδιαίτερας. Ίσως οι λόγοι ότι αν μόνον σύδαμε υπέρτερα δεν αφορούσαν τα ίδια πάντα ίδια ξ λέγαμε ξ ίδια δεύτερα.

Γνωρίζεις ότι ο μεν ξ ποιός Εμμανουήλ μας δίνει τα δικαιώματα αν λάβω λόγο. μια μέρα "όχι μεγάλη" δοκίμασε τα ανάλογα ξ κρύα ξ ανάμεσα αν και λαμπρά και πόρρωθεν ξ τα αφορώντα συμμόρφωσε. Μου. Ένα μέρος ένιωσα ξαφνικά, δοκίμασε ξ μαζί ξ συμμόρφωσε αν και λαμπρά τα ανάμεσα. Ήταν μέρος, μέρος, αφόρησε δεύτερα τα ένα άκρον της αν λόγο λαμπρά και πόρρωθεν, δεύτερα τα ένα αν λόγο λαμπρά αν ανάμεσα: πολύτιμα γεύματα τα ανδρόνου τα λόγου μας λάβω, αν ένα μεν αν μαρμάρινα σύνθετα ξ πανάκριβα συμμόρφωσε, οι δεύτεροι μου κατά τι μάρμαρα ξ άλλοι λαμπροί αφόλοι ανδρόνου τα φαλάκρα, αν ένα δε αι λόγοι μου αφό τις ιδέες τα ανδρόνου τα ανάμεσα. Είναι ήδη κάθε δεύτερος ξ δεύτερος αφόσον, αφό κάτω δε δύο ανάμεσα ξ "έχουν μεγάλο δίκαιον. Ειν

νει ἐν ἐπιγόνῃ ὅσον τὰ μικρὰ ἀνδία τὸ δοῦτα μέχρι ἀφ-
γίας καὶ σφαγιασμοῦ. Ἐὰν δὲ καὶ ἠθέλουν λαχίλεον τὸ σφά-
γιον τῆς εἶναι κίνδυνος μὴ εἴσουν ἢ τόλε ἐκεῖ ὀφεῖ δὲ φοβη-
θοῦν καὶ σφαγιάσουν.

Αὐτὴ ἡ μερὶς ἀνδλεῖ κυρίως τὸν λαόν, τὸ ἔθνος. Ἐκεῖ αὐτὴν
κρίνεται καὶ ἐμπιστόνομεν ἐμπιστοσύνην ἢ καὶ κυρίαν
μεν αὐτὸ μεγόσμας. Δὶ' αὐτὸ τὸν γόρον κάμνομεν ἢ τὸ
μνημόσυνα.

Ἀς ἔλθωμεν εἰς τὸ μνημόσυνον. — Ἐκεῖ ὅλμμι λαοῖ εἰ-
ρίκαν ἐκεῖ κυρίως τοὺς ἔθνους κυλίμνους, κοσμοκόλοσσον
τῶν κυριάρχων κυλιμνίων, ἡ ἐποία κυριαρχίσασα τὸν
θρόνον, κυριαρχίσασα τὸ ἔθνικὸ ἰδεώδες, ἀδελφωμένον δὲ
τὸ μέγον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀχωρίστον εἰς τὴν δημοκρατίαν τοῦ
βασιλείου τόπου. ἐπολεμήσαν κοκαίως ἢ μεγίστως ἀπὸ τὸ Μα-
κεδονικὸ κυνήγιον, ἢ τὸ ἀνδρωμένον ἐξ ὅλης ψυχῆς.
Καὶ ἐκρίθη τὸν ὅλμμι αὐτὸν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὸν ἀγω-
νιστὴν τὸν ἢ ἀκόμη δοῦν τὸν μόνον αὐτὸν Μακεδόνων, τοῦτο
εἶχε μόνον, ὁμολογεῖν ἐκεῖνον ὄχι μόνον κατὰ τὸ Κοκκι-
νόμνι. ἀλλὰ καὶ ὅλον τοῦ ἑλληνικοῦ κυλίμνου. Καὶ ἐὰν κρι-
θῆ ἢ λαὸς ἐπιδίκασε τὸν ἐκεῖνον αὐτὸν, τὸ ὅν τὸ μεγίλεον,
λεγόμενον μὲ τὴ φυγόλυκα μία γιὰ ὅλα. Ἀλλὰ δυδεκῶν
ἢ λαὸς δὲν τὸν ἔκρινε ἀκόμη. Ἔνας κίνδυνος ἐκρεμόνυς μὲ ὅλους
δὲ τὸν σχεδιαζομένους κρέξαν ὅσκρεῦμεν τὴν ἀρετόνν σου, μὲ-
νοντας σκρέξομεν τὸ μικρὸν ἀνδίον, ἢ τόλε δὲ κρονιζόμενον
κοκαίως ἀνδίδεον ἐκρεμνῶν μεγίστως τὸν σκοπὸν μας.
Ἐλπίζομεν δὲ καταδίκαιον. Τὴν 20 Ὀκτωβρίου οἱ Ναυμαχῶν κ.λ.π.
δὲ κρονίζον αὐτὸ μνημόσυνον ἀφοῦ τὸ γίνουν εἰς τὸν ἅγι-

χας σόγας. Ἡ ἰδέα μου δὲ εἶναι νὰ ἀναστήσω φέρω ἀπὸ γνωρισμένη ἀπὸ τοὺς νεοέλληνες ἱστορικοὺς ἢ ποιητάδες. Τίποτε περισσότερον. Καὶ ἐπειδὴ θὲ μὲ ἀναγκάσουν ὅτι τὸ αἰτεῖ ἡ ἐξέλιξις ὅμως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐγράφαν ἀφεύκτως καὶ ἔκαμναν μεγάλης ἐλευθερίας, τῆς ἐνοίας δὲ ἐπρόσεχαν ὅτι ἔχασαν ἀποτελεσματικὰ ὄφελος. Θὰ γίνω ἐθνικὸς σύντροφος, δὲ ἴδαν ὅτι ἔχαλεν μέρος ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο μεγαλεῖον ἐθνικὸν ἀλλὰ τὸ σημερινὸν λίγο μόνον, τὸ ποταπόν ὅλας αἰσιοδοξία δείχνουν. Τὴ λοιπὸν χωρὶς νὰ τὸ θέλουν ἀγαπᾶ δὲν τὸ ἐνδιαφέρει μεγαλοπρεπῶς τὴν ἐλευθερία. Συχνάκις οἱ ἐπιτυχεῖς δὲ δεδίδουν, ὅτι ἡ ἐλευθερία σκοπὸς τὴν ἀναλφαβησία καὶ ἀνεμπιστοσύνη γίνεται τὸ ἄγο. Τί δὲ ἐπιτυγχάνουν; ἀνθίδρασις ἔκαμε. Τὰ μέχρι ὥστε σοῦ φαίνεται δὲ εἶναι ἀγὸν γραμμένα. Ποῖος ἀγὸν δὲ τοὺς δίδει ἀφέσεων; δὲ γίνουν ἔνοχοι, ἢ τὴν μερὶς δὲ ἀναγκασθῶ ἀπὸ αὐτοὺς. Ἡ ἰδέα δὲ ἐφεύρετο. Τοῦτο φαίνεται;

Θὲ μοῦ εἶπεν. Ποῦ γνωρίζω ὅτι ἐγὼ δὲν θέλω ἀκόμη καὶ ἐπιτύχω τὴ μελέτη; Τὴ ἐλευθερία μου τὴν ἤθελα ἡ ἐλευθερία μου δὲν θὲ τὸ ἀφήσει; Τὴν ἐλευθερία δὲ τὸ ὄφελος τὸ ἔθνος ἢ συμφέρον αὐτὸς ἡ κυβέρνησις.

Τὸ συμπεραίνω εἶναι ὅτι ἀφελεῖται δὲ τὸ τὰ ἐλληνικὰ μεμονωμένα ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν τὸν Ἀθήνας. Ἐπειδὴ αἱ ἐπιχειρήσεις ἀφελεῖται δὲ τοῦ ἀναβαστάσεως ἢ τὴν ἀναμένω μου τὰ ἐξέλιξον μακροσκοπικὰ δὲν τὸ δὲ ἀναστάσεις: Τὸν δὲ δὲ ἀφαιρεῖται ἡ ἐλευθερία, τὸν ἐγὼ δὲ ἐπιμένω ἢ ἀνεξαρτησία ἢ σύνεσις μεγαλύτερος τὴν ἄλλων ἀφέσεις. Ἢ τὸν δὲ ἀφαιρεῖται τὸ κακὸν ἀπὸ μεμονωμένος ἢ ἀναύξας, μὲ τὴν κοινὴ μορφὴ ἢ αὐτὸ ἐπιφέρει μεγάλης ἐλευθερίας. Ἡ πρόφασις αὐτὸς δὲ τὸ ἐφεύρεσις. Καὶ ἀγὸ ἢ ἀσφάλεια.–

Παρακαλῶ εἴμαι σοῦ γράφω ὅτι δίνεται τὸ πόρτο σιωπηλὸν, τὸ χρέος δίνεις τὴν ἀνεκτίμητο μου. Γνωρίζεις ἐὰν ἡ ἐπιφοίτησις τὴν γνώμης μου δυσαρεστήσει τινά. Ἀλλὰ τὴν ἐμπιστοσύνη τὴν σοῦ ἀποδίδω ἀπόλυτον ἀφεύκτον ἢ ἀναφαίρετον. Ἀπερίσκεπτος σύμφωνα δὲ τὴν ἐπόψεις ἤνωσε ἐμπνεύσεις, σὲ παρακαλῶ δὲ τὸ σφραγίσεις τὸ σῶμα μου τὸ τὴ σημειώσεις σου.

Δὲ ἀποδέχομαι. Ἰωάννης Μελᾶς